

ren de forma indiscriminada contra la multitud. Hi hagué centenars de víctimes mortals. Era l'inici d'una guerra que ja ningú podria aturar. Cámpora presentà la renúncia i, poc després, set milions i mig de vots convertiren el general Perón, novament, en president, amb la seva tercera esposa al costat, María Estela Martínez, Isabelita. Els anys havien canviat l'heroi. Girà a la dreta en les seves posicions polítiques i abandonà qualsevol tic revolucionari.

El camí cap a l'abisme. La moneda es devaluà un 150%, augmentaren els preus dels combustibles i els preus dels

productes de primera necessitat. El pacte social de Perón amb els *descamisados* quedava en suspens després de la congelació dels salaris. L'1 de juliol del 1974 Perón morí en l'instant que el proletariat exigia la renúncia de l'ultra López Rega, l'home que esdevingué clau en els dos anys següents de presidència d'Isabelita Martínez de Perón.

Les vagues generals i les mobilitzacions populars contra la política regressiva dictada per López Rega van tenir com a resposta la brutal repressió. Grups parapolicials segrestaren dirigents estudiantils, sindicalistes, professionals liberals, artistes, intel·lectuals.

Va ser un moment en què la tortura i l'assassinat passaren a formar part de la vida quotidiana dels argentins. Les guerrilles intensificaren la seva lluita i el país es va precipitar en direcció als anys més durs de repressió militar de tota la seva història.

A principis del 1976, una Junta Militar, integrada pel general Jorge Rafael Videla, el brigadier Orlando R. Agosti i l'almirall Emilio Massera, assumí el poder en un cop d'estat que va comportar la desaparició de més de 30.000 argentins.

Antoni Traveria

Catalans que fugen del desastre

L'Argentina és un dels països que més catalans ha acollit. La crisi els ha colpejat i molts són els que voldrien tornar, però la legislació no és agraïda amb els que en un moment o altre van marxar. És per això que s'han endegat diverses mesures polítiques i socials per corregir-ho.

José Luis Polo és fill de Josep Polo, que va ser escorta del president de la Generalitat de Catalunya, Lluís Companys. El pare va emigrar a Tolosa al final de la Guerra Civil, on els alemanys el van agafar i el van enviar a Alemanya a treballar forçat. Després va tornar a Tolosa, i allí va conèixer una altra fugitiva. Aquella noia, que havia format part de les Joventuts Hitlerianes, també fugia de la postguerra, i, inexplicablement com sempre, tots dos es van enamorar i van tenir tres fills, el més gran dels quals, José Luis, va néixer el 1948. Quan era adolescent, l'any 1951, tota la família va traslladar-se a l'Argentina a buscar-se un futur.

José Luis Polo va dedicar-se a l'hoteleteria, treballant al capdavant de l'hotel més important de Mar del Plata, la zona turística per excel·lència de la província de Buenos Aires. Per allí va veure passar hostes de categoria com Isabelita Perón, Raúl Alfonsín, Carlos Menem, Pelé, o Joan Manuel Serrat, i de tots en conserva alguna anècdota. Per exemple, d'Isabelita

recorda el dia que López Rega "li va donar una bufetada", o quan "va repartir pilotes de futbol a un grup de disminuïts físics que anaven en cadires de rodes!". També de Carlos Menem recorda que al 1978 passava per l'hotel "sense un duro i els seus amics li havien de pagar fins i tot els cafès".

Però l'època daurada es va acabar l'any 1996, quan el governador de la província, Eduardo Duhalde, va voler privatitzar l'hotel i el va tancar. Al cap d'uns anys i en veure que la situació a l'Argentina anava de mal en pitjor, José Luis Polo va fixar-se en els orígens de la família, com a solució a una situació cada cop més negra: "Quan va guanyar De la Rúa ja vaig veure que la cosa no podia funcionar. Els radicals mai acaben els seus mandats."

Polo va decidir tornar ara fa una mica més d'un any a Catalunya, però el que va trobar no van ser precisament braços oberts. "Quan he volgut llogar un pis i m'han sentit l'accent, em diuen que ja està llogat. De feina, tampoc en tinc, em costa molt, tot i que he treballat vint-i-

TINA BACQUÉ

El pare de José Luis Polo era escorta del president de la Generalitat de Catalunya, Lluís Companys. Quan ha tornat a Barcelona s'ha trobat amb moltes dificultats, sobretot laborals.

cinc anys en l'hotel més luxós de l'Argentina." Per no poder no va ni aconseguir que li convalidessin el permís de conduir argentí.

Sense passaport. El cas de José Luis Polo no és excepcional. Albert Ventura, de seixanta-cinc anys, és arquitecte i a l'Argentina tenia una empresa de construcció. La seva família van fer les maletes a Catalunya el 1949 i van buscar a l'Argentina una sortida a la penúria econòmica. La dictadura militar el va enganyar com a professor, i el nou règim el va obligar a nacionalitzar-se argentí si volia seguir ensenyant. Vint anys després, un dia va anar a renovar el passaport espanyol, com feia cada cop que tocava, i no el van deixar. Es donava la paradoxa que els seus dos fills tenien els dos passaports, espanyol i argentí, i en canvi, a ell, no l'hi volien donar. Ventura va posar el crit al cel davant dels funcionaris espanyols, i a la fi va aconseguir un passaport per a un mes.

De seguida va agafar l'avió i es va plantar a Barcelona, però els problemes no havien fet més que començar, encara que no van ser tan dramàtics com els de Polo. El títol professional, el va haver de revalidar, i a Madrid, i no l'hi van concedir fins al cap de dos anys; els seus fills te-

nien passaport espanyol, però com que no estaven inscrits a la Seguretat Social, els feien pagar cada cop que necessitaven atenció mèdica. I com Polo, Ventura també es va trobar amb la paradoxa que després de més de vint anys conduint li fessin renovar el carnet de conduir. Un tràmit que els argentins que han retornat han vist que ha canviat diverses vegades. Com explica un altre retornat català de l'Argentina, Josep Font, "fa quinze anys només calia aprovar l'examen teòric, un any després només calia fer l'examen pràctic, després podies escollir, i ara ho has de fer tot".

El cas de Font també és paradigmàtic de les dificultats dels catalans que tornen al seu país. Els seus pares van emigrar a l'Argentina el 1959 per qüestions econòmiques. Allí va criar-se i va fer-se informàtic i, com Ventura, va mantenir els lligams catalans a través dels casals catalans a l'exterior. Va tornar fa quinze anys per poder criar els seus fills en un ambient millor que el que es respirava a l'Argentina. Font, amb passaports espanyol i argentí, no va tenir problemes per trobar feina, però sí pel que fa als papers. D'ell i la seva família. Els seus pares, per exemple, tenen també els dos passaports, però quan vénen aquí tampoc no els donen assistència sanitària ja que no tenen

Per convalidar el carnet de conduir "fa quinze anys només calia aprovar l'examen teòric, un any després només el pràctic, després podies escollir, i ara ho has de fer tot"

una pensió. D'exemples, n'hi ha moltíssims més.

Davant d'aquesta situació Albert Ventura va decidir impulsar una Associació de Retornats. Ventura, de fet, ja té experiència en el món associatiu, ja que va ser president del casal català Quatre Barres de Castelar, a l'oest de Buenos Aires. "L'objectiu de l'associació és donar suport als retornats, ja que quan arribes no tens amics, has de buscar feina, no tens informació dels tràmits burocràtics que cal fer, etc.", explica Ventura. Font, que és el tresorer de l'associació, afegeix que "falta un lloc que expliqui quin tràmit depèn de quina administració".

L'Associació de Retornats ha començat a funcionar aquest desembre passat, i en aquest poc temps ja s'hi han aplegat unes trenta persones. La majoria són retornats de l'Argentina, però també n'hi ha que ho han fet del Barsil o d'Austràlia.

Coincidint amb aquesta iniciativa Esquerra Republicana de Catalunya ha presentat al Parlament de Catalunya una proposició de llei i dues proposicions no de llei sobre la qüestió dels retornats, amb la voluntat que s'aprovi al més aviat possible.

D'una banda, hi ha la proposició de llei de retorn que vol garantir un seguit de prestacions econòmiques i socials als

ciutadans catalans i els seus descendents que tornen a Catalunya per feina i/o per viure-hi i "que es troben en situació de necessitat o desprotecció". Entre altres mesures s'estableixen ajudes econòmiques urgents, agilitació dels tràmits d'empadronament i nacionalització espanyola (si no es té), formació ocupacional i que la condició de retornat sigui tinguda en compte en l'accés a l'habitatge social, a la Renda Mínima d'Inserció o en els llocs de treball que la Generalitat destina a treballadors desocupats per a realitzar obres i serveis d'interès general.

Oficina de treball a l'Argentina. Pel que fa a les proposicions no de llei, d'una banda hi ha la demanda que la recentment creada Xarxa d'Intermediació i Selecció Laboral en origen (XILA) obri seus a l'Argentina i Mèxic, i de l'altra, que s'elabori un cens de catalans i els seus descendents residents a l'exterior. Aquesta darrera proposta compta amb els casals catalans a l'exterior com a eines de promoció.

Per al parlamentari d'ERC que ha impulsat les proposicions, Josep Huguet, "amb aquesta iniciativa pretenem pagar un deute històric que el país té amb tants catalans que van haver d'abandonar el nostre país per diversos motius, així com els seus descendents". Huguet també destaca una segona raó d'aquestes mesures, que és cobrir la necessitat de mà d'obra qualificada, que han reclamat diversos col·lectius empresarials, i que a més té connexions amb la realitat catalana.

Huguet ja ha iniciat les converses amb el grup de CiU, que s'ampliarien a les altres forces del Parlament, amb la intenció que les diverses mesures es puguin aprovar al mes de febrer, ja que la situació a l'Argentina continua lluny de la solució. També coincideix en aquesta urgència José Luis Polo: "A l'Argentina conec una senyora catalana que es mor de càncer, però els hospitals argentins estan saturats. Aquesta gent necessita ajuda, però no al març o a l'abril, sinó ara!" Polo, però, insisteix que l'ajuda no pot ser "només un bitllet de tornada, sinó, el que necessitem, la gent com jo, és igualtat d'oportunitats aquí. No es tracta de caritat, sinó d'oportunitats. Jo no puc estar tota la vida amb la foto del meu pare amb Com-

La situació d'emergència a l'Argentina ha fet que moltes famílies de catalans que hi havien emigrat ara comencin a pensar de fer el viatge de tornada com a única solució.

"Conec una dona catalana que es mor de càncer i els hospitals estan saturats. Es necessita ajuda ara, no al març!"

panys penjada al pit. Jo sóc català, em sento català, i sé de gent allà que continuen sentint-se catalans. No són molts perquè per sort no en van haver d'emigrar molts, però n'hi ha", i diu contundent: "Catalunya, tan rica i orgullosa de ser el que és, no pot permetre's que hi hagi catalans en un altre lloc passant gana."

Per la seva banda, Ventura també assegura que cal afanyar-se, però creu que la proposició de llei "trobarà dificultats amb les lleis de l'estat. I després encara caldrà veure quin reglament fan". De moment, Ventura critica que "la proposició de llei només parli de casos d'extrema necessitat" i assegura que encara queden temes pendents, "com el cas dels fills de pares espanyols que han renunciat a la nacionalitat i que ells no poden recuperar-la". Font saluda positivament la proposta, però troba negatiu "que no es contemplin els retornats més grans de seixanta-cinc anys. Per contra crec que hi ha més futur en les proposicions no de llei".

Font es refereix sobretot a les mesures encaminades a ajudar a trobar feina als retornats, una qüestió que Ventura i Polo també troben cabdal. Tots tres també coincideixen en una certa enyorança pel país que han deixat, i, especialment, "pel que hagués pogut ser i no va ser", per culpa de Perón i altres polítics corruptes com ell.

Ara i aquí, quedin com quedin aquestes mesures, el cert és que poden ajudar molts catalans que en el seu moment van emigrar a l'Argentina i es van organitzar al voltant dels casals a l'exterior. Que segur que no són tants com els centres de trobada espanyols, però Déu n'hi do. No en va, com deia Hipòlit Nadal i Mallol, l'home clau dels catalans a Amèrica, "quan es troben dos catalans a l'exterior, fan un casal; quan se'n troben tres, fan un casal i una revista, i quan se'n troben quatre, fan dos casals".

Oriol Cortacans